

er minder dan aan de muziek liggende najaars-reuniging weer zikale waarde, er in zeer veel en nog weinig

D. STROO.

ik en ons blad. de Week; daar-

ije Universiteit

der dingen in ut volkomen in derzijds critiek in „Kbl. Geref.

e Geref. begin-

in orde was eer in orde ge-

rootste belang. rouwen is de vrouwen werkt

In Middelburg werkt in heel agen van ons gevaar dat de t. die ongetwij- en hun eigen hebben, zich zing bemoeien gewone" volk- lijk dat er nog n die moeilijk diversiteit zelf- mast de Geref. eer vereenzel- en „de Geref.

als we meen- alles praktisch „jagen of we naar werkelij- t wederzijdsch k zoeken om n het gemeen- ng Gods. nenschen voor- bleken uit de a, dat van de 3 ton ten be- natuurkundig- was. Ook is merkwaardig van de Theol. deder optral- ren der V.U.

ut zijn in het unner hooge- rvermelde feit, rt aan de ver- alleen Direc- s hun instem- e hoogeleeren- ize conclusies

ijver niet al te heste stuurlij- een dergelijke n de orde?

ur, een vraag olleges hadden eken om hun had een rap- n het besta- vóór de zaak eden aan de n zij hun ant- Dat antwoord rover konden g volgen enz. minder, maar espreking vol- lukt me niet it proces een- schoven.

rofessoren een toe aanleiding of. Van Schel- n het rapport ng-zelf protes- weest zijn als de handeling d hadden tot f „Geelkerken“ t het om hen moeg geschied- behoeften te re manier te d hoog genoeg en waarheid n gediend.

t een anderen dat overigens bixonder ge-

figezag en de ruw klaar be- ude goed ge- is, vooral in

een tijd waarin ten onrechte zooveel palen verzet worden; een verblijdend verschijnsel.

Bovendien acht ik de bewoordingen van de beide navoorde conclusies zeer gelukkig gekozen. Vooral ook wat in conclusie 2 staat over het Schriftgezag en wat dat inhoudt en uitsluit. Ik meen, dat de kwestie waar het in Assen om ging daarin zeer eenvoudig er zeer duidelijk ligt uitgedrukt. Misschien kan, mocht er na alles bij iemand nog eenig misverstand dienom- trent heerschen, deze conclusie het uit den weg ruimen.

Natuurlijk zijn we, wat de V.U. betreft, nog niet geheel uit de moeilijkheden, maar de atmosfeer is veel zuiverder geworden. We kunnen nu weer voort.

Een week later schreef in hetzelfde orgaan ds Sillevius Smit (J. H.):

Het rapport heeft in de kerkelijke pers heel wat stof opgeworpen. En van meerdere kanten werd haar aangewreven, dat ze de kool en de zeil heeft willen sparen.

Ten onrechte. Wel heeft ze een weg van uitersten vermeden.

Ze bood een oplossing, die naar veler meening eigen- lijk geen oplossing is. Maar die daarom de beste oplos- sing is. En als zoodanig dan ook in Middelburg werd aanvaard.

„Vrouwelijke" waardeering bij de maagd Maria.

Dr F. v. Gheel Gildemeester schrijft in „Herv. kb. van Den Haag“:

Geeft de roomsche stichtelijke lectuur een geeste- lijken indruk? We hebben het luyige, zeer luyige boek van Prof. van Ginneken doorbladerd.

Hier en daar met aandacht gelezen. Maar het kon ons niet bevredigen, en soms sloegen wij de handen van verbazing in elkaar. Zijn boek bevat de „voor- drachten voor andersdenkenden" die hij op eenige plaatsen in ons land gehouden had. Hij prijst daarin o.a. het dragen van Maria-medailles aan, en verdiedt die aanprijzing met dit argument: „dat Maria „som- mige attenties meer waardeert dan haar Goddelijke mannelijke zoon!" (blz. 416). Had iemand onzer lezers dat kunnen denken?

Dr van Ginneken, een man van smaak en bescha- ving, zegt zoo iets? Iemand die gelooft aan de heer- lijkeheid van het hemelsche leven, zegt wezenlijk dat het dragen van een Maria-medaille door Maria als een vriendelijke attentie wordt opgevat; ja, omdat haar vrouwelijk gemoed daarvoor allicht toegankelijker is dan dat van haar „mannelijken zoon"? Hoe aardisch; hoe laag bij den grond; en eigenlijk hoe heidensch ge- dacht! Kijk, wanneer nog een boerenzoon als Jaonus van Gilse uit Merijntje Gijzen, zoo iets gezegd had, men zou kunnen denken: „daar is hij een lummel voor!" Maar professor Dr van Ginneken! Onbegrijp- lijk, onbegrijpelijk! Wij kennen van dienzelfden be- kwamen en handigen schrijver het handige boekje: „protestant en katholiek", deel III van de Zielkundige Verwickelingen. De geboden aan Jezus zijn zoetelijk- intellectueel; de kijk op menschen natuurlijk eenzijdig- roomsch, natuurlijk en begrijpelijk. Zijn kennis van en oordeel over de protestanten, ongetwijfeld te goeder trouw, partijdig. Maar als iemand de dan toch nog ernstige redeneeringen in dit boekje gelezen heeft, en dan een aanprijzing tegenkomt aan eenvoudige katho- lieken, om Maria-medailles te dragen dewijl zij als vrouw „daarvoor allicht gevoeler is, dan haar man- nelijke zoon", en zij zouden vragen: „denkt u dat de- zelfde katholieke apologet die woorden geschreven heeft?" nu we zouden meenen, dat daarop het ant- woord stellig ontkennend luiden zou.

Hoeveel hooger dan de stichtelijke lectuur van den Jezufetenpater van Ginneken staat b.v. die van den oud-katholieken pastoor en hoogeleeraar aan het Oud- Katholiek Seminarie te Amersfoort, A. Rinkel. We denken hier o.a. aan den bundel „uit den rijkdom zij- ner genade" 1925. Het is een eenigszins andere stijl dan wij gewoon zijn, wat plechtiger, wat meer orgel- toon. Maar het heeft geestelijk gehalte. Het is echt. Daar wordt hier over realiteiten gehandeld. En de le- zer ontvangt hier geestelijk voedsel. Het zou door en door onmogelijk zijn om hier een raad aan te treffen als van den Jezufetischen hoogeleeraar van Ginneken: „ja, draag maar een Maria-medaille, daar is zij wel gevoelig voor, ze is een vrouw, begrijpt u. Haar zoon (haar „mannelijken zoon") kan dat gemakkelijke ver- toon natuurlijk niets schelen. Maar zij is er wel door geleid". Waarbij wij opmerken dat dit een Maria- vereering mag heten die omvalt onder het opzetten.

Lenin en Jezus; China en het christendom.

In „De Nederlander" schreef de heer A. Kok een „Antwoord op den Open Brief van Mevr. E. Boetelaer v. D. v. d. Hoop v. S. in „De Nederlander" van 9 Mei 1928". Waarover deze correspondentie handelt, behoeft ik niet te zeggen; het blijkt wel uit het hier gegeven citaat van den heer Kok, die schreef uit Peking:

Nu wil het geval, dat er in breede kringen een ver- schil van appreciatie valt waar te nemen, wat betreft de activiteiten, vooral in het Verre Oosten, van be- paalde organisaties, als b.v. de Y. M. C. A., Chr. Stud. Ver., Nat. Chr. Raden etc. Ik heb daaromtrent een be- paald standpunt ingenomen en heb vooral met het oog op ons naburig Indië, gemeend te moeten wijzen op het gevaar van moderne en bolsjewistische invloeden in zoodanige kringen in China.

Dr Knack van Berlijn, speciaal daartoe uitgenoo- digd, heeft een poging gedaan, om mijn standpunt te bestrijden, en nu hem dit niet al te best gelukt is, ver- schijnt Uw „Open Brief".

Ik moet eerlijk bekennen, dat deze mij eenigszins heeft teleurgesteld. Zoals gezegd, bevinden U en ik ons op gelijk terrein, en het bestaande verschil in meening over bepaalde gedraglijnen en associaties zonde uit dien hoofde gemakkelijk tot een minimum terug zijn te brengen, indien er een wederzijdsche aanvaarding van de volle betekenissen der feiten ware.

Nu schijnt het mij toe, dat de lichte, oppervlak- kige wijze, waarop U in dien brief aan de feiten voor- bijn gaat, niet bijzonder geschikt is, om tot een beter be-

grip en een overeenkomstige waardeering van elkan- ders standpunt te komen. Mij dunkt, dat een verschijn- sel in de Protestantische Zendingenwereld, zooals door mij besproken, dat hoogstbedenklijk van karakter is, omdat het zich kenmerkt door dit tweerlei streven: los van den Bijbel en los van de histori- sche ontwikkeling der dingen, een ern- stiger en grondiger studie waard is.

In mijne artikelen heb ik maar niet loazweg enkele vage opinies omtrent de een of andere zaak ten beste gegeven. Integendeel, ik heb enkele weloordachte re- sultaten te schrift gesteld van een jarenlange waar- neming ter plaatse, met zeer nauwe contacten in de Chineesche Zendingen- en politieke wereld. Ik heb uit- gedrukt, wat in de harten van duizenden bijgelgetrouwe zendelingen hier te lande leeft, en ik heb een controle der gegeven feiten mogelijk gemaakt door een uitge- breide documentatie, nauwkeurige bronnenverwijzing en een kwistig noemen van namen.

Nu gaat het toch immers niet aan, om, zoolang de juistheid van het feitenmateriaal onaangetast staat, een belangrijke kwestie als deze op zulk een gemak- kelijke wijze, als U doet, ter zijde te schuiven. Het is één zaak, om de publicatie mijner beschouwingen met een zeker misnoegen als onnodig en fataal te oorde- len; het is een gansch andere zaak om de waarheid der feiten en de juistheid der gevolgtrekkingen op deugde- lijke gronden te lozenstraffen.

U zult moeten erkennen, dat dr Knack's ernstige poging daartoe niet geslaagd is. Hij heeft de uiterst teere quaestie van het bestaan van Russische sym- pathieën in bovengenoemde kringen niet kunnen ontken- nen en is tot dusverre in gebreke gebleven, mijne contra-opvatting over de „geloofsbekeerten" der chr. intellectuelen te weerleggen.

Het feit alleen, dat hij — natuurlijk geheel te goeder trouw — den secretaris van den Nat. Chr. Raad, dr Hodgkin, typeerde als iemand, die in tegenstelling met zijne moderne collega's in dien Raad, ongetwijfeld op den bodem van het oude geloof staat, toont reeds ge- noegzaam aan, hoe voorzichtig men in Europa moet zijn met een beoordeeling van Chineesche toestanden.

Duitsche zendelingen hier te lande meenen dan ook, dat dr Knack zich „sehr blamiert hat" door het in Holland op te nemen voor dr Hodgkin, die zijne radi- cale theologie en politiek zoover dreef, dat hij, nog wel in een redactioneel hoofdartikel, aan Lenin en Sun Yat-sen een ereplaats gaf naast Christus en Zijne Apostelen, en in Lenin en Sun Yat-sen dezelfde ka- raktereigenschappen ontdekte, welke hij ten hoogste waardeerde in den persoon van Jezus.

Feiten als deze — en ik heb vele soortgelijke aan- gevoerd — zijn nu eenmaal niet te loochenen of goed te praten. Men kan slechts zwijgen, zooals dr Knack dat thans doet. En indien U hetzelfde gedaan had, dan ware er voor mij geen aanleiding geweest om op deze zaak terug te komen. Maar nu U meent, wel een oor- deel te moeten vellen over de publicatie van mijne beschouwingen, rijst bij mij de vraag, waarom U geen enkel afkeurend woord over hebt in betrekking tot de publicatie van de on-christelijke en on-historische be- schouwingen van dr Hodgkin in het door mij ge- signaleerde Officieele Orgaan van den Nat. Chr. Raad, een lichaam, waarmee U door den Intern. Zending- raad zeer nauw verbonden zijt.

Of is dit niet fataal, dat de prediker van deze theo- rieën bij het Chr.-Hist. publiek in Nederland ge- introduceerd is geworden als een man, „die ongetwij- feld op den bodem van het oude geloof staat en die honderden chin. predikers tot dieper bijbelkennis heeft gevoerd", terwijl toch alle bijgelgetrouwe Christenen in China zijne samenkoppeling van Lenin en Jezus voor de oogen der Chineesche christenen ten diepste hebben betrouwd. Of bedrieg ik mij, dat in Holland, de bewonderaars van Lenin zich in andere kringen dan de onze bevinden?

Waar toe eenzijdige informaties en onheilige asso- ciaties al niet leiden kunnen!

Over gelijke invloeden, als hier worden aangewezen en verderfelijk geacht, schreef de Pol indertijd ook reeds, zulks naar aanleiding van „De Banier". De kwestie lijkt me belangrijk genoeg.

Over den bijbel op de conferentie te Jeruzalem; de meening van dr H. A. v. Andel.

Uit dezelfde publicatie van den heer Kok in „De Neder- lander" neem ik nog dit gedeelte:

U zegt voorts, dat te Jeruzalem „van unificatie van alle godsdiensten niet de minste sprake is ge- weest", en merkt dan op, dat Dr en Mevr. van Andel-Rutgers, die „buitengewoon Bijbelgetrouwe en beslist Gereformeerde Christenen" zijn, zeer inge- nomen, ja verrukt waren over het rapport, getiteld „The Message".

Het komt mij voor, dat een beroep op Dr van Andel in dezen vorm, in dit verband, en zonder meer, aanleiding moet geven tot misverstand en een beslist verkeerd indruk moet wekken bij oninge- wijden. De gevolgtrekking wordt allicht gemaakt, dat, indien zulk een buitengewoon bijgelgetrouw man als Dr van Andel vertukt is over den inhoud van de „Boodschap", er toch geen sprake kan zijn van mo- dernisme en synkretisme „d.i. ineensmelting of uni- ficatie van (religieuze) systemen, te Jeruzalem".

De feiten zijn natuurlijk geheel anders. Het valt moeilijk te ontkennen, dat de voorrapporten, welke onder de leiding van de voormannen van den Intern. Zendingenraad opgesteld waren, en waarvan de voor- naamste mij vóór de Conferentie onder de oogen kwamen, beslist modern-georiënteerd waren en dat het synkretisme er dik op lag! Vandaar dan ook de vroegtijdige actie er legen in verschillende landen; en vandaar mijn artikel voor het Christ. publiek in Nederland, dat werkelijk niet als onmondig en onbevoegd tot oordeelen beschouwd kan worden.

Wat wij inderdaad goed gezien hadden, blijkt vol- doende uit de vele en zeer uiteenlopende verslagen, die ná de Conferentie gepubliceerd werden door Duit- sche, Scandinavische, Engelsche, Amerikaanse en Chineesche deelnemers, en, wat Holland betreft, niet het minst uit de rede van Dr van Andel, op 9 Mei

j.l. uitgesproken in de Theol. Fac. Zaal der Universiteit te Amsterdam. Volgens een niet-tegensproken ver- slag in „De Nederlander" van 10 Mei, zeide Dr van Andel toen o.m.: „De rapporten, die voor de conf. zijn rondgestuurd, waren beslist modern georiënteerd". „Vooral het rapport over de Educatie was in ge- heel modernen geest." Dat klopt dus. En wat het synkretisme betreft, zeide Dr van Andel: „In de rap- porten kwam de gedachte tot uiting, dat het Confu- sionisme, maar ook vele andere religies de plaats van het O. T. innemen, waarop het N. T. als de aanvulling moet aanpassen". Dit klopt precies, met wat ik in mijn gewraakt artikel schreef over het z.g. „Chineesch O.T." van Dr Porter.

Het kan evenmin ontkend worden, dat deze beslist moderne rapporten ook onder de gedelegeerden zelf groote ongerustheid gewekt hebben. De onverwachte vóór-conferentie te Cairo is daarvan het bewijs, en dit wordt geheel bevestigd door uitspraken ook van moderne afgevaardigden, als bijk. den Y. M. C. A. secretaris Dr Lyon, die zeide (Chin. Rec. July), dat te Jeruzalem „de vrees openlijk uitgesproken werd", dat men zonde komen tot het „afleggen van een synkretistische verklaring", gezien de voorrapporten en het groote verschil in theologisch standpunt der gedelegeerden. Dit alles wijst er m.i. duidelijk op, in welke richting men de Conferentie hebben wilde.

Dat één der rapporten, n.l. dat getiteld „The Mes- sage" ten slotte toch zoovele orthodoxe elementen bevat, kan niet anders dan een reden tot dankbaar- heid zijn, zoowel voor Dr van Andel als voor mij. Maar in de praktijk beteekent dat heel weinig. De be- sluiten der Conferentie zijn immers niet bindend en door de oppositie o.m. der Continentale Zendingen zijn de opstellers en promotors der beslist moderne voorrapporten niet opeens bekeerd geworden noch uit het veld geslagen. Integendeel, alles wijst er op, dat de modern-gezonden in de Intern. en Nat. Zending- raden hunne activiteiten met vernieuwen over zullen voortzetten.

U stelt klaarlijklijk groot vertrouwen in het oor- deel van „den beslist gereformeerden" Dr van An- del. Dit verblijdt mij. Ook ik waanleer zijn oordeel ten eerste. Hoewel ik niet „gereformeerd" ben, heb ik toch een dankbaar gebruik gemaakt in mijn arbeid onder de Chin. studenten van zijn boek „Godsdienst en Wetenschap", en ik deel hijv. zijn standpunt op bl. 26 geheel, dat „de chr. overtuiging en de chr. levenspraktijk onlosmakelijk verbonden zijn met den Bijbel". Onlosmakelijk. Zoo zagen, meen ik, Groen en de mannen van het Reveil het ook.

Maar juist, omdat U en ik zoo groot vertrouwen in Dr van Andel stellen, is het van zooveel betee- kenis uit zijn mond dit oordeel over de Jerusa- lem Meeting te moeten hooren: „In het algemeen bleek, dat de Bijbel van zijne plaats geschoven is".

Met twee opmerkingen wil ik dezen brief besluiten.

Ten eerste. Ik vind het een hoogstbedroevend feit van verregaande beteekenis, dat voor het eerst in de geschiedenis der Zending geconstateerd moet wor- den, dat op een Wereld-Conferentie als die te Jeru- zalem (onder leiding van den Amer. Y. M. C. A. secretaris dr J. R. Mott) „de Bijbel van zijne plaats geschoven is". Het vaste fundament er staat ge- schreven, waarop Christus en de Apostelen, Luther en Calvin, Groen en Lohman hebben gebouwd, is ondermijnd.

Ten tweede. Uit de „Minutes" der Conferentie, die mij voor kort bereikten, blijkt duidelijk, dat voor het eerst in de geschiedenis der Zending, de Intern. en Nat. Zendingenraden, waarin de inheemsche elementen sterk vertegenwoordigd zijn, zich officieel uitgespro- ken hebben in zaken betreffende de Internationale en Koloniale Politiek, en dat een toekomstige in- menging in politieke aangelegenheden in uitzicht wordt gesteld. Waartoe zulke bemoeingen in Oostersche lan- den, waar bepaalde chr. groepen nauwe voeling met radicale elementen hebben, leiden kunnen, hebben mijne artikelen over China voldoende kunnen aan- toonen. Op dit gebied liggen voetangels en klemmen, die ook voor de gemeenten in ons Indië groot gevaar opleveren, vooral sedert dr Mott en de Chin. Y. M. C. A. uit Shanghai getracht hebben aldaar vasten voet te krijgen en aangedrongen werd tot de vorm- ing van een Indischen Zendingenraad.

Schuif den Bijbel van zijne plaats en het zal spoed- ig blijken, hoe vlug de voeten der jonge inheem- sche christenen wankel gaan staan op het funda- ment van een evolutionnaire, een historische ont- wikkeling der dingen. Maar het „er staat geschreven" valt ook het „er is geschied". Dan vindt Chris- tus al gauw een plaats naast Lenin.

Wat de heer Kok zegt, is juist; dat hij in „De Neder- lander" schrijft, is temeer verblijdend.

Prof. Aalders en prof. De Groot.

Dr W. H. Gispens W.Hzn. schrijft in „Geref. Kh. v. Delft":

Onlangs hadden we het in deze rubriek over een verouderde brochure.

Op den jaardag der Vrije Universiteit hield de rector, prof. Aalders, een rede over „De geschiedschrijving in het Oude Testament". Hierin wordt de vraag onder de oogen gezien, op welken grond men bepaalde bestanddeelen van het Oude Testament niet voor be- schrijving van werkelijke gebeurtenissen, maar voor mythen, sagen, legendes, sprookjes of dergelijke houdt, en welke de maatstaf is, waarnaar men hier oordeelt. Volgens het krantenverslag kwam de hoogeleeraar tot de conclusie, dat de tekst van het heilig ge- schiedverhaal nergens tot het aannemen van mythe of sage ook maar eenig recht geeft. Exegetisch is onaanvechtbaar, dat het Oud-Testamentisch ver- haal zich als geschiedkundig aandient, als teboek- stelling van wat werkelijk is geschied. En nu gaat het er maar om of men dat gelooft of niet gelooft. Wel zal het bijzonder karakter van de Oud-Testamen- tische geschiedschrijving nader dienen te worden be- studeerd.

Oogenblikkelijk denkt men aan de rede van Dr